Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS BESLUT (åttonde avdelningen)

den 26 april 2023*

”Begäran om förhandsavgörande – Artikel 99 i domstolens rättegångsregler – Invandringspolitik – Direktiv 2008/115/EG – Gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna – Artikel 6.2 – Beslut om återvändande förenat med ett inreseförbud på tre år – Tredjelandsmedborgare som innehar ett giltigt uppehållstillstånd utfärdat av en annan medlemsstat – Den nationella polismyndigheten har inte gett tredjelandsmedborgaren möjlighet att bege sig till den andra medlemsstaten innan den fattade beslut om att vederbörande ska återvända”

I mål C-629/22,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Förvaltningsrätten i Göteborg, migrationsdomstolen (Sverige) genom beslut av den 27 september 2022, som inkom till domstolen den 7 oktober 2022, i målet

A.L.

mot

Migrationsverket,

meddelar

DOMSTOLEN (åttonde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden M. Safjan (referent) samt domarna N. Piçarra och N. Jääskinen,

generaladvokat: P. Pikamäe,

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet enligt artikel 99 i domstolens rättegångsregler genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat,

följande

* Rättegångsspråk: svenska.

Beslut

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna (EUT L 348, 2008, s. 98).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan tredjelandsmedborgaren A.L., som vistats olagligt i Sverige, och Migrationsverket. Målet rör Migrationsverkets beslut att avslå A.L.:s överklagande av den svenska polismyndighetens beslut om återvändande och det inreseförbud till Sverige som är förenat med detta beslut.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

3 I artikel 1 i direktiv 2008/115, med rubriken ”Syfte”, föreskrivs följande:

”I detta direktiv föreskrivs gemensamma normer och förfaranden som ska tillämpas i medlemsstaterna för återvändande av tredjelandsmedborgare vars vistelse är olaglig, i överensstämmelse med grundläggande rättigheter som allmänna principer för gemenskapsrätten och internationell rätt, inklusive flyktingskydd och förpliktelser i fråga om mänskliga rättigheter.”

4 Artikel 2 i direktivet har rubriken ”Tillämpningsområde”. I punkt 2 i den artikeln föreskrivs följande:

”Medlemsstaterna får besluta att inte tillämpa detta direktiv på tredjelandsmedborgare som

a) har nekats inresa i enlighet med artikel 13 i [Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 562/2006 av den 15 mars 2006 om en gemenskapskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (EUT L 105, 2006, s. 1)] eller som grips eller hejdas av de behöriga myndigheterna i samband med att de olagligen passerar en medlemsstats yttre gräns landvägen, sjövägen eller luftvägen och som inte därefter har fått tillstånd eller rätt att vistas i den medlemsstaten,

b) har ådömts att återvända som en straffrättslig påföljd, eller som en följd av en straffrättslig påföljd, i enlighet med den nationella lagstiftningen, eller som är föremål för utlämningsförfaranden.”

5 I artikel 4 i direktivet, med rubriken ”Förmånligare bestämmelser”, föreskrivs följande:

”1. Detta direktiv ska inte påverka tillämpningen av förmånligare bestämmelser i

a) bilaterala eller multilaterala avtal mellan gemenskapen, eller gemenskapen och dess medlemsstater, och ett eller flera tredjeländer,

b) bilaterala eller multilaterala avtal mellan en eller flera medlemsstater och ett eller flera tredjeländer.

2. Detta direktiv ska inte påverka tillämpningen av eventuella förmånligare bestämmelser för tredjelandsmedborgaren i gemenskapens regelverk om invandring och asyl.

3. Detta direktiv ska inte påverka medlemsstaternas rätt att anta eller behålla bestämmelser som är förmånligare för de personer som det är tillämpligt på, förutsatt att dessa förmånligare bestämmelser är förenliga med detta direktiv.

4. När det gäller tredjelandsmedborgare som undantas från direktivets räckvidd i enlighet med artikel 2.2 a ska medlemsstaterna

a) se till att deras behandling och skyddsnivån inte är mindre förmånliga än vad som föreskrivs i artikel 8.4 och 8.5 (begränsad användning av tvångsmedel), artikel 9.2 a (uppskov med avlägsnande), artikel 14.1 b och 14.1 d (akutsjukvård och beaktande av utsatta personers behov) samt artiklarna 16 och 17 (förhållanden i samband med förvar) och

b) respektera principen om 'non-refoulement'.”

6 I artikel 6 i direktivet, med rubriken ”Beslut om återvändande”, föreskrivs följande:

”1. Utan att det påverkar tillämpningen av de undantag som avses i punkterna 2–5 ska medlemsstaterna utfärda beslut om att tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium ska återvända.

2. Tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på en medlemsstats territorium och som innehar ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse utfärdat av en annan medlemsstat, ska ofördröjligen bege sig till den medlemsstatens territorium. Om den tredjelandsmedborgare som berörs av detta krav inte följer detsamma eller om dennes omedelbara avresa krävs med hänsyn till allmän ordning eller nationell säkerhet, ska punkt 1 tillämpas.

3. Medlemsstaterna får avstå från att utfärda ett beslut om återvändande till en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium om den berörda tredjelandsmedborgaren återtas av en annan medlemsstat enligt bilaterala avtal eller arrangemang som gäller den dag detta direktiv träder i kraft. Den medlemsstat som har återtagit den berörda tredjelandsmedborgaren ska i så fall tillämpa punkt 1.

4. Medlemsstaterna får när som helst, av ömmande skäl eller av humanitära eller andra skäl, bevilja ett självständigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt att stanna i landet till en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium. I sådana fall ska inget beslut om återvändande utfärdas. Om ett sådant beslut redan har utfärdats ska det återkallas eller tillfälligt skjutas upp under giltighetstiden för uppehållstillståndet eller någon annan beviljad rätt att stanna.

5. Om en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på en medlemsstats territorium är föremål för ett förfarande för förlängning av hans eller hennes uppehållstillstånd eller något annat tillstånd som ger rätt att stanna i landet, ska den berörda medlemsstaten överväga att avstå ifrån att utfärda ett beslut om återvändande till dess att förfarandet har avslutats, utan att detta påverkar tillämpningen av punkt 6.

6. Detta direktiv ska inte hindra medlemsstaterna från att anta ett beslut om att avsluta en laglig vistelse tillsammans med ett beslut om återvändande och/eller ett beslut om avlägsnande och/eller

inreseförbud inom ramen för ett enda administrativt eller rättsligt beslut i enlighet med deras nationella lagstiftning, utan att det påverkar tillämpningen av rättssäkerhetsgarantierna enligt kapitel III och andra relevanta bestämmelser i gemenskapslagstiftningen och nationell lagstiftning.”

7 I artikel 11 i direktiv 2008/115, med rubriken ”Inreseförbud”, föreskrivs följande:

”1. Beslut om återvändande ska åtföljas av ett inreseförbud

a) om inte någon tidsfrist för frivillig avresa har beviljats, eller

b) om åläggandet att återvända inte har hörsammats.

I andra fall får beslut om återvändande åtföljas av ett inreseförbud.

2. Inreseförbudets varaktighet ska fastställas med vederbörlig hänsyn till alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet och ska i princip inte överstiga fem år. Det får emellertid överstiga fem år om tredjelandsmedborgaren utgör ett allvarligt hot mot allmän ordning, allmän säkerhet eller nationell säkerhet.

…”

Svensk rätt

8 I 8 kap. 6 a § utlänningslagen (2005:716), föreskrivs följande:

”När en fråga uppkommer om avvisning eller utvisning enligt [8 kap.] 2, 3 eller 6 § av en utlänning som har ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse i en annan EU-stat ska den beslutande myndigheten uppmana utlänningen att inom en skälig tid självmant bege sig till den andra EU-staten. Den beslutande myndigheten får avgöra frågan om avvisning eller utvisning först om utlänningen inte har följt en sådan uppmaning.

Första stycket gäller inte om

…

5. det är sannolikt att utlänningen inte skulle följa uppmaningen.

… ”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

9 Tredjelandsmedborgaren A.L. stoppades den 23 mars 2022 i en trafikkontroll i Sverige. Vid kontrollen konstaterade den svenska polismyndigheten att A.L. varken hade uppehålls- eller arbetstillstånd i Sverige. Han kunde emellertid uppvisa ett kroatiskt uppehållstillståndskort som var giltigt till den 25 juni 2022 och han uppgav att han arbetade för ett kroatiskt bemanningsföretag som hade hyrt ut honom till ett svenskt bolag.

10 Polismyndigheten beslutade samma dag att avvisa A.L. Detta beslut var förenat med ett treårigt inreseförbud till Sverige. Det framgår av beslutet om hänskjutande att polismyndigheten inte lämnade någon uppmaning till A.L. att självmant bege sig till Kroatien. Polismyndigheten motiverade detta handlande med att det var sannolikt att A.L. inte skulle följa en sådan uppmaning.

11 A.L. reste till Zagreb (Kroatien) den 1 april 2022.

12 A.L. överklagade det beslut som avses i punkt 10 ovan till Migrationsverket. Migrationsverket avslog överklagandet. A.L. överklagade Migrationsverkets beslut till Förvaltningsrätten i Göteborg, migrationsdomstolen (Sverige), som är hänskjutande domstol i förevarande mål.

13 Den domstolen frågar sig huruvida 8 kap. 6 a § utlänningslagen (2005:716), som genomför artikel 6.2 i direktiv 2008/115 i den svenska rättsordningen, är förenlig med detta direktiv.

14 I enlighet med artikel 6.2 i direktivet föreskrivs det i 6 a § första stycket utlänningslagen att behörig nationell myndighet ska ge en tredjelandsmedborgare som har rätt att vistas i en medlemsstat möjlighet att självmant bege sig till den medlemsstaten, innan det fattas beslut om vederbörandes återvändande. I 6 a § andra stycket punkt 5 utlänningslagen föreskrivs emellertid ett undantag som inte finns i artikel 6.2 i direktivet. Enligt detta undantag får den behöriga myndigheten fatta ett beslut om tredjelandsmedborgarens återvändande, utan att myndigheten gett vederbörande möjlighet att bege sig till den aktuella medlemsstaten, om det är sannolikt att han eller hon inte kommer att bege sig dit.

15 Mot denna bakgrund beslutade Förvaltningsrätten i Göteborg, migrationsdomstolen, att vilandeförklara målet och ställa följande frågor till EU-domstolen:

”1) Vad betyder artikel 6.2 [i direktiv 2008/115]? Innebär det att en tredjelandsmedborgare ska uppmanas att ofördröjligen bege sig från den medlemsstat där denne vistas olagligt till den medlemsstat där tredjelandsmedborgaren har ett giltigt uppehållstillstånd om inte tredjelandsmedborgarens omedelbara avresa krävs med hänsyn till allmän ordning eller nationell säkerhet?

2) Ger [direktiv 2008/115] eller övrig EU-rätt vägledning kring vad som är konsekvensen av att en nationell myndighet inte lämnar behövlig uppmaning enligt artikel 6.2 [i direktiv 2008/115]? Innebär en eventuell brist att lämna behövlig uppmaning att avlägsnandebeslutet och beslutet om återreseförbud är ogiltiga?

3) Om artikel 6.2 [i direktiv 2008/115] innebär en sådan uppmaning och konsekvens, är artikeln tillräckligt klar och tydlig för att ha direkt effekt?

4) Är nationell lagstiftning, motsvarande den svenska regleringen i 8 kap. 6 a § utlänningslagen, som skapar ytterligare undantag från en eventuell skyldighet att lämna en [uppmaning], förenlig med EU-rätt? ”

Prövning av tolkningsfrågorna

16 Av artikel 99 i domstolens rättegångsregler följer att om svaret på en fråga i en begäran om förhandsavgörande klart kan utläsas av rättspraxis eller inte lämnar utrymme för rimligt tvivel, får domstolen, på förslag av referenten och efter att ha hört generaladvokaten, när som helst avgöra målet genom ett särskilt uppsatt beslut som är motiverat.

17 Domstolen finner att denna bestämmelse ska tillämpas i förevarande mål.

Den första och den fjärde frågan

18 EU-domstolen anser att det är lämpligt att först tillsammans pröva den första och den fjärde frågan. Den hänskjutande domstolen har ställt dessa frågor för att få klarhet i huruvida artikel 6.2 i direktiv 2008/115 ska tolkas så, att behöriga myndigheter i en medlemsstat är skyldiga att ge en tredjelandsmedborgare, som vistas olagligt i den medlemsstaten och som innehar ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse utfärdat av en annan medlemsstat, möjlighet att bege sig till den sistnämnda medlemsstaten innan myndigheterna, vid behov, fattar ett beslut om tredjelandsmedborgarens återvändande, även om de anser att det är sannolikt att vederbörande inte kommer att följa en uppmaning att bege sig till den andra medlemsstaten.

19 Enligt artikel 6.2 i direktiv 2008/115 ska tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på en medlemsstats territorium och som innehar ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse utfärdat av en annan medlemsstat, ofördröjligen bege sig till den medlemsstatens territorium. Om den tredjelandsmedborgare som berörs av detta krav inte följer detsamma eller om dennes omedelbara avresa krävs med hänsyn till allmän ordning eller nationell säkerhet, ska punkt 1 i artikel 6 tillämpas. I den bestämmelsen föreskrivs att medlemsstaterna ska utfärda beslut om att tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium ska återvända.

20 Det framgår av artikel 6.2 att en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på en medlemsstats territorium, samtidigt som han eller hon har ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse utfärdat av en annan medlemsstat, ska ges möjlighet att bege sig till den sistnämnda medlemsstaten, utan att det genast antas ett beslut om återvändande mot honom eller henne, såvida det inte krävs med hänsyn till allmän ordning eller nationell säkerhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 februari 2021, M m.fl. (Överföring till en medlemsstat), C-673/19, EU:C:2021:127, punkt 35 och där angiven rättspraxis).

21 Denna bestämmelse kan emellertid inte tolkas så, att den föreskriver ett undantag från tillämpningsområdet för direktiv 2008/115, utöver de undantag som anges i artikel 2.2 i direktivet, vilket skulle innebära att medlemsstaterna gavs möjlighet att undanta tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna från de gemensamma normerna och förfarandena för återvändande när dessa medborgare vägrar att ofördröjligen återvända till den medlemsstat som beviljat dem uppehållsrätt (dom av den 24 februari 2021, M m.fl. (Överföring till en medlemsstat), C-673/19, EU:C:2021:127, punkt 36).

22 För det fall att tredjelandsmedborgare vägrar att ofördröjligen bege sig till den aktuella medlemsstaten är de medlemsstater i vilka dessa tredjelandsmedborgare vistas olagligt dock, i princip skyldiga att med stöd av artikel 6.2 i direktiv 2008/115, jämförd med artikel 6.1, anta ett

beslut om återvändande som ålägger nämnda medborgare att lämna unionens territorium (dom av den 24 februari 2021, M m.fl. (Överföring till en medlemsstat), C-673/19, EU:C:2021:127, punkt 37 och där angiven rättspraxis).

23 Såsom framgår såväl av direktivets titel som av artikel 1 däri innebär direktiv 2008/115 att ”gemensamma normer och förfaranden” föreskrivs som ska tillämpas i medlemsstaterna för återvändande av tredjelandsmedborgare vars vistelse är olaglig. Det framgår av ovannämnda uttryck, liksom av direktivets systematik, att medlemsstaterna får avvika från dessa normer och förfaranden endast på de villkor som föreskrivs i direktivet, bland annat i artikel 4 (dom av den 28 april 2011, El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, punkt 32).

24 Artikel 4.3 i direktiv 2008/115 ger medlemsstaterna rätt att anta eller behålla bestämmelser som är förmånligare, för tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i landet, än bestämmelserna i direktivet, förutsatt att dessa förmånligare bestämmelser är förenliga med direktivet. Direktivet ger däremot inte medlemsstaterna något utrymme att tillämpa strängare normer inom det område som regleras i direktivet (dom av den 28 april 2011, El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, punkt 33).

25 Domstolen har även konstaterat att det genom direktiv 2008/115 har inrättats ett precist förfarande som varje medlemsstat ska tillämpa för att återföra tredjelandsmedborgare som olagligt vistas i landet, med en bestämd ordningsföljd för de skilda stegen i detta förfarande (dom av den 28 april 2011, El Dridi, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, punkt 34).

26 Mot bakgrund av dessa överväganden konstaterar domstolen att en tolkning av artikel 6.2 i direktiv 2008/115 som innebär att behöriga myndigheter i medlemsstaterna ges rätt enligt den bestämmelsen att fatta ett beslut om återvändande när det är ”sannolikt” att den berörde tredjelandsmedborgaren inte kommer att följa en uppmaning att ofördröjligen bege sig till den medlemsstat som till vederbörande utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse, skulle innebära att det införs ett undantag som inte är föreskrivet i artikel 6.2 och att den bestämmelsen berövades sin ändamålsenliga verkan.

27 Mot bakgrund av det anförda ska den första och den fjärde frågan besvaras enligt följande. Artikel 6.2 i direktiv 2008/115 ska tolkas så, att behöriga myndigheter i en medlemsstat är skyldiga att ge en tredjelandsmedborgare, som vistas olagligt i den medlemsstaten och som innehar ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse utfärdat av en annan medlemsstat, möjlighet att bege sig till den sistnämnda medlemsstaten innan myndigheterna, vid behov, fattar ett beslut om tredjelandsmedborgarens återvändande, även om de anser att det är sannolikt att vederbörande inte kommer att följa en uppmaning att bege sig till den andra medlemsstaten.

Den tredje frågan

28 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan, som ska prövas härnäst, för att få klarhet i huruvida artikel 6.2 i direktiv 2008/115 ska tolkas så, att den bestämmelsen, såvitt den kräver att medlemsstaterna ska ge tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium möjlighet att bege sig till den medlemsstat som till dem har utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse innan de, vid behov, fattar ett beslut om tredjelandsmedborgarnas återvändande, har direkt effekt och således kan åberopas av enskilda vid nationella domstolar.

29 Det framgår av domstolens fasta praxis att enskilda, i samtliga fall då bestämmelserna i ett direktiv med avseende på innehållet framstår som tillräckligt precisa och ovillkorliga, har rätt att åberopa dem inför nationell domstol gentemot den berörda medlemsstaten, dels när direktivet av medlemsstaten inte har införlivats med nationell rätt inom tidsfristen, dels när det inte har införlivats på ett korrekt sätt (dom av den 1 augusti 2022, TL (Ingen tolkning och översättning), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, punkt 49 och där angiven rättspraxis).

30 Domstolen har i detta sammanhang preciserat att en unionsbestämmelse är ovillkorlig när den medför en skyldighet som inte är förenad med något villkor eller när den, för att kunna verkställas eller medföra verkningar, inte är beroende av att vare sig unionsinstitutionerna eller medlemsstaterna antar någon rättsakt och att en bestämmelse är tillräckligt preciserad för att kunna åberopas av en enskild och tillämpas av en domstol när det genom bestämmelsen på ett klart sätt föreskrivs en skyldighet (dom av den 1 augusti 2022, TL (Ingen tolkning och översättning), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, punkt 50 och där angiven rättspraxis).

31 Domstolen har dessutom slagit fast att även om medlemsstaterna enligt ett direktiv har ett visst utrymme för skönsmässig bedömning när de antar närmare bestämmelser för att genomföra direktivet, kan en bestämmelse i detta direktiv anses vara ovillkorlig och precis, om medlemsstaterna därigenom i otvetydiga ordalag åläggs en precis skyldighet att uppnå ett visst resultat, som inte är villkorad vad gäller tillämpningen av den regel som anges i bestämmelsen (dom av den 1 augusti 2022, TL (Ingen tolkning och översättning), C-242/22 PPU, EU:C:2022:611, punkt 51 och där angiven rättspraxis).

32 Såsom det angetts i punkt 25 ovan har det genom direktiv 2008/115 inrättats ett precist förfarande som varje medlemsstat ska tillämpa för att återföra tredjelandsmedborgare som olagligt vistas i landet, med en bestämd ordningsföljd för de skilda stegen i detta förfarande.

33 Det följer av lydelsen i artikel 6.2 i direktiv 2008/115 att det är endast när den berörde tredjelandsmedborgaren inte fullgör sin skyldighet att ofördröjligen bege sig till den medlemsstat som till vederbörande utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse, eller om det krävs att tredjelandsmedborgaren omedelbart lämnar landet med hänsyn till allmän ordning eller nationell säkerhet, som den medlemsstat i vilken vederbörande olagligen befinner sig ska fatta ett beslut om återvändande i enlighet med artikel 6.1.

34 För det första konstaterar domstolen att medlemsstaternas skyldighet att ge tredjelandsmedborgare som vistats olagligt på deras territorium möjlighet att bege sig till den medlemsstat som till dem utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse är ovillkorlig, då artikel 6.2 i direktiv 2008/115 med avseende på denna skyldighet varken kräver att någon unionsrättsakt ska antas eller tillåter att medlemsstaterna villkorar eller inskränker skyldighetens räckvidd.

35 För det andra ålägger artikel 6.2 i tydliga ordalag medlemsstaterna en skyldighet att ge tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium möjlighet att bege sig till den medlemsstat som till dem utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse, innan de fattar ett beslut om återvändande – även om direktiv 2008/115 ger medlemsstaterna ett visst utrymme för skönsmässig bedömning beträffande det praktiska genomförandet av förfarandet i artikel 6.2 i direktivet.

36 Mot bakgrund av det anförda ska den tredje frågan besvaras enligt följande. Artikel 6.2 i direktiv 2008/115 ska tolkas så, att den bestämmelsen, såvitt den kräver att medlemsstaterna ska ge tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium möjlighet att bege sig till den medlemsstat som till dem har utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse innan de, vid behov, fattar ett beslut om tredjelandsmedborgarnas återvändande, har direkt effekt och således kan åberopas av enskilda vid nationella domstolar.

Den andra frågan

37 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan, som ska prövas sist, för att få klarhet i huruvida artikel 6.2 i direktiv 2008/115 ska tolkas så, att när en medlemsstat i strid med denna bestämmelse inte – innan den fattar ett beslut om återvändande – har gett en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på dess territorium möjlighet att ofördröjligen bege sig till den medlemsstat som till vederbörande utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse, är detta beslut om återvändande och det därmed förenade inreseförbudet ogiltiga.

38 Det följer av principen om unionsrättens företräde att varje nationell domstol, inom ramen för sin behörighet, för det fall det är omöjligt för den att göra en tolkning av den nationella lagstiftningen som överensstämmer med unionsrättens krav, i egenskap av organ i en medlemsstat är skyldig att underlåta att tillämpa varje nationell bestämmelse som strider mot en unionsbestämmelse som har direkt effekt, såsom i förevarande fall artikel 6.2 i direktiv 2008/115, i det mål som den har att avgöra (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 2022, Landkreis Gifhorn, C-519/20, EU:C:2022:178, punkt 101 och där angiven rättspraxis).

39 Av detta följer att varje nationell domstol, inom ramen för sin behörighet, ska, om den inte kan tolka en nationell lagstiftning i överensstämmelse med unionsrätten, underlåta att tillämpa en sådan lagstiftning i det mål som anhängiggjorts vid den (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 2022, Landkreis Gifhorn, C-519/20, EU:C:2022:178, punkt 102).

40 Detta medför i förekommande fall en skyldighet för den nationella domstolen att vidta samtliga åtgärder som är nödvändiga för att underlätta att unionsrättens fulla verkan säkerställs (dom av den 16 december 2010, Seydaland Vereinigte Agrarbetriebe, C-239/09, EU:C:2010:778, punkt 53 och där angiven rättspraxis).

41 Enligt principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU är medlemsstaterna skyldiga att få de otillåtna följdverkningarna av en överträdelse av unionsrätten att upphöra (dom av den 25 juni 2020, A m.fl. (Vindkraftverk i Aalter och Nevele), C-24/19, EU:C:2020:503, punkt 83). Av detta följer att behöriga nationella myndigheter, inbegripet nationella domstolar som prövar ett överklagande av en nationell rättsakt som antagits i strid med artikel 6.2 i direktiv 2008/115, är skyldiga att, inom ramen för sina befogenheter, vidta samtliga åtgärder som är nödvändiga för att avhjälpa en nationell myndighets underlåtenhet att uppfylla de skyldigheter som följer av den bestämmelsen. Detta kan exempelvis leda till att ett beslut om återvändande är ogiltigt i kraft av nationell rätt och att andra beslut som är förenade med beslutet om återvändande, såsom ett inreseförbud enligt artikel 11 i direktivet, också är ogiltiga.

42 Mot bakgrund av det anförda ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 6.2 i direktiv 2008/115 ska tolkas så, att, när en medlemsstat i strid med denna bestämmelse inte – innan den fattar ett beslut om återvändande – har gett en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på dess territorium möjlighet att ofördröjligen bege sig till den medlemsstat som till

vederbörande utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse, är behöriga nationella myndigheter, inbegripet nationella domstolar som prövar ett överklagande av detta beslut om återvändande och det därmed förenade inreseförbudet, skyldiga att vidta samtliga åtgärder som är nödvändiga för att avhjälpa en nationell myndighets underlåtenhet att uppfylla de skyldigheter som följer av den bestämmelsen.

Rättegångskostnader

43 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (åttonde avdelningen) följande:

1) **Artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/115/EG av den 16 december 2008 om gemensamma normer och förfaranden för återvändande av tredjelandsmedborgare som vistas olagligt i medlemsstaterna**

ska tolkas så,

att behöriga myndigheter i en medlemsstat är skyldiga att ge en tredjelandsmedborgare, som vistas olagligt i den medlemsstaten och som innehar ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse utfärdat av en annan medlemsstat, möjlighet att bege sig till den sistnämnda medlemsstaten innan myndigheterna, vid behov, fattar ett beslut om tredjelandsmedborgarens återvändande, även om de anser att det är sannolikt att vederbörande inte kommer att följa en uppmaning att bege sig till den andra medlemsstaten.

2) **Artikel 6.2 i direktiv 2008/115**

ska tolkas så,

att den bestämmelsen, såvitt den kräver att medlemsstaterna ska ge tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på deras territorium möjlighet att bege sig till den medlemsstat som till dem har utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse innan de, vid behov, fattar ett beslut om tredjelandsmedborgarnas återvändande, har direkt effekt och således kan åberopas av enskilda vid nationella domstolar.

3) **Artikel 6.2 i direktiv 2008/115**

ska tolkas så,

att, när en medlemsstat i strid med denna bestämmelse inte – innan den fattar ett beslut om återvändande – har gett en tredjelandsmedborgare som vistas olagligt på dess territorium möjlighet att ofördröjligen bege sig till den medlemsstat som till vederbörande utfärdat ett giltigt uppehållstillstånd eller någon annan form av tillstånd som ger rätt till vistelse, är behöriga nationella myndigheter, inbegripet nationella domstolar som prövar ett överklagande av detta beslut om återvändande och det därmed förenade inreseförbudet, skyldiga att vidta samtliga åtgärder som är

nödvändiga för att avhjälpa en nationell myndighets underlåtenhet att uppfylla de skyldigheter som följer av den bestämmelsen.

Luxemburg den 26 april 2023.

A. Calot Escobar
Justitiesekreterare

M. Safjan
Avdelningsordföranden